

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

י"ל לוימני רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פרשת שופטים

אלול תשפ"ה | גיליון פ"ד (שנה ב')

פתרונות
שעשועי התורה
ושמות הזוכים
על כל ספר
במדבר
בעמוד ד'

שבת של תורה פנינים מאירים

הדיוק הנפלא בפירוש רש"י!

כידוע, רש"י הקדוש כתב את פירושו בדקדוק רב, ובכל מילה ואות טמון עומק רב. לפנינו פנינה נפלאה, מתורתו של מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זי"ע, בספרו 'טעמא דקרא', החושף את ברק יופיו של פירוש רש"י, כיצד דבריו מדויקים להפליא.

בפרשת השבוע נאמר (ז, ח) **כִּי יִפְּלֹא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין גֹּעֵז לְגֹעֵז וְגו'**. ורש"י מפרש וכותב: **'בין דם לדם - בין דם טמא לדם טהור. בין דין לדין - בין דין זכאי לדין חייב. בין געז לגעז - בין געז טמא לגעז טהור'.**

הבה נשים לב לשינוי הלשון ברש"י. לגבי דם, הקדים רש"י את השלילי לפני החיובי, וכתב **'דם טמא' לפני 'דם טהור'**, אולם לגבי דין, הקדים רש"י את החיובי תחילה וכתב **'דין זכאי' לפני 'דין חייב'**. ושוב לגבי געז הקדים רש"י את השלילי לפני החיובי, וכתב **'געז טמא' לפני 'געז טהור'**. מה פשר השינוי הזה?!

מבאר מרן הגר"ח ביאור עמוק וישר: כל המהות של געז הוא רק כאשר הוא טמא, אבל געז טהור אינו געז כלל! כך שכשאומרים **'געז טהור'** הכוונה היא לומר שאין כאן געז. כך גם לגבי דם של אדם טמא, רק דם טמא יש בו משמעות והשלכה הלכתית, אבל דם טהור אינו דם כלל. מה שאין כן לגבי דין תורה, גם הזכאי וגם החייב שניהם בכלל הדין באופן שווה, ופסק-הדין נוגע לשניהם במידה שווה.

לכן, היות ויש ענין להקדים תחילה את צד הטוב, אזי לגבי דין תורה הקדים רש"י את הזכאי לפני החייב. אבל לגבי דם וגעז, הקדים רש"י את הטמא תחילה, כי עיקר השאלה היא רק אם יש כאן דם או געז טמאים, אבל טהורים אינם נחשבים כלל כדם וגעז, ואין ענין להזכירם תחילה. פלאי פלאים!

המדבר חובה על קרובו — אינו אדם!

על הפסוק בפרשת השבוע (דברים יט, יז) **וְעִמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים**, כותב רש"י: **'בעדים הכתוב מדבר'.**

שאל הרה"ק רבי **יעקב יצחק 'החזוה' מלובלין** זי"ע, את הרה"ק רבי **יצחק מוואראקא** זי"ע, מדוע קרוב-משפחה פסול להעיד לקרובו בין לזכות בין לחובה. אמנם מובן הטעם מדוע לא יעיד לזכות, כי אולי יאמר עדות שקר לזכות קרובו. אבל לחוב מדוע יהיה פסול לעדות? ענה הרה"ק מוואראקא: היות ובעדים כתוב **'ועמדו שני האנשים'**, ואדם המסוגל להעיד לחובת קרובו - אינו ראוי להיקרא **'איש'!**

אוצר התורה והלומים מתוך הפרשה

יִקְרָא לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת (יז, יח) שתי ספרי תורות אחת שהיא מונחת בבית גניזי ואחת שנכנסת ויוצאת עמו (רש"י)

זו מצוה לא רק למלך, אלא לכל יהודי, שכן כל ישראל בני מלכים הם, שיתנהג בכל דרכיו על פי התורה, הן בבית גניזי - בתוך ביתו בחזרי חדרים, והן בצאתו לחוץ - לעסוק במשא ומתן, יתנהג תמיד על פי הכתוב בספר התורה.

(הגה"ק בעל אמרי חיים מויד'ניץ זי"ע)

יִקְרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו (יז, יט)

בספר התורה אפשר לו ליהודי לקרוא את כל הקורות עמו בכל ימי חייו, כי ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, וכל הנעשה עמו כתוב ברמז בספר התורה.

(הגה"ק בעל חתם סופר זי"ע)

יִלָּךְ וְיִשָּׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אָחֵר יִתְחַכְּכֵהוּ (כ, ה) ודבר של עגמת נפש הוא (רש"י)

דבר של עגמת נפש הוא, שאדם מישראל ברגעים האחרונים לחייו, במקום להרהר הרהורי תשובה, הוא ירהר או על ביתו החדש וידאג על כך שמה איש אחר יתחכנו.

(הגה"ק בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע)

שערי תורה קבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

לעומת פרשת 'ראה' שעסקה בעיקר במצוות הנוגעות ליחידים, הרי פרשת 'שופטים' עוסקת בעיקר בעניינים הנוגעים לאלו הנושאים בעול הנהגת הציבור: הדיינים והמלכים, הסנהדרין וזקן ממרא, הכהנים והלויים, ראשי המלחמה, וזקני העדה.

הלכות לדיינים • הלכות למלך • הלכות לנביאים • הלכות בקרבנות • עבודה זרה ודרכי הגוים • מתנות כהונה ולויה • דין ההורג בשוגג • סדר יציאה למלחמה • עגלה ערופה.

ואילו נביא שאינו מקיים את נבואתו, או הכובש נבואתו, או אדם שאינו שומע לקול הנביא - נהרגים בידי שמים.

ח. רצח

הרצח בשוגג גולה לעיר מקלט, ואילו רצח במזיד חייב מיתה בסייף. אולם אין להעניש על סמך עד אחד. עדים וזממים - נענשים באותו עונש שזממו לעשות.

ט. מלחמה

טרם היציאה למלחמה, משוח המלחמה והשוטרים מוסרים דברי חיווק, ומודיעים מי יחזור לביתם.

במלחמת הרשות צריך לפתוח בשלום. וכשנענים בסירוב יש להטיל מצור, ולהרוג את הזכרים הגדולים. במצור אין לכרות עץ מאכל. ואילו במלחמת ארץ ישראל יש להרוג כל נשמה.

י. רהב

כשמוצאים הרוג בדרך, זקני העיר הקרובה עורפים עגלה על אדמה קשה, ורוחצים שם את ידיהם, והכהנים מתפללים שיכופר הדם.

מבט על פרשת כי תצא רבע"ט:

מה בפרשה: הרבה גופי תורה תלויים בפרשת כי-תצא. בספר החינוך מונה לא פחות מ-73 מצוות בפרשה. רובן - בעניינים שבין אדם לחברו. כן מופיעות בפרשה הרבה הלכות המוזכרות בשלחן ערוך אבן-העזר.

נושאי הפרשה: הלכות במלחמת הרשות • בן סורר • ירושת הבכור • חייבי מלקות ומיתה • השבת אבידה • סיוע לוולת בדרך • התנהגות ביושר במסחר ועם פועלים • גנב ותשלומי בושט • מעקה • ציצית • כלאים בבגדים ובכרס ובבהמות • לא תלבש • קידושין וגירושין • ייבום וחליצה • מוציא שם רע.

מה בפרשה:

נושאי הפרשה:

א. צדק

יש למנות דיינים לכל שבט, שישפטו צדק, ולא יקחו שוחד, וכן יש למנות שוטרים שיסייעו לאכיפת הדין.

ב. ממרא

במידה ודייני הערים אין יודעים להכריע בהלכה מסוימת, עליהם לשאול את הסנהדרין בירושלים, ולעשות ככל אשר יורו. יש להרוג את הזקן שימרה את פי הכהן העומד לשרת או את פי דייני הסנהדרין.

ג. אילול

אין לנטוע עץ אשרה. העובד עבודה זרה בנוכחות שני עדים, הריהו נהרג בסקילה. נאסרו כל סוגי הכישוף והניחושים, או שאלה באוב וידעוני, אלא יש להתהלך בתמימות עם ה'.

ד. קרבן

נאסר להקריב קרבן במצבה העשויה מאבן אחת, וכן אסור להקריב קרבן בעל מום, ולפגל בקרבן. כהן יכול להקריב קרבן פרטי גם שלא בזמן המשמר שלו, ובשלש הרגלים יכולים כל הכהנים להקריב את קרבנות החג.

ה. מלך

אסור למלך להרבות סוסים ונשים וממון, ועליו לכתוב שני ספרי תורה, האחד יניח בביתו, והשני יקח עמו בכל מקום.

ו. לוי

שבט לוי אינם נוטלים חלק בארץ, והכהנים מקבלים זרוע, לחיים, וקנייה, תרומה וראשית הגז.

ז. שקר

נביא שקר, או המתנבא מה שנאמר לחברו, או המתנבא בשם עבודה זרה - נהרגים בידי אדם.

חיים של תורה מעלת והשיבות לימוד חומש ורש"י

סגולה לענווה

"הרה"ק רבי אריה לייב ה'סבא-משפולי' זי"ע היה אומר, שיש לו סגולה נפלאה נגד גאווה, והיא - לימוד חומש עם פירוש רש"י, וזאת למה? כי כשיתחיל ללמוד חומש ורש"י ויראה שאפילו פסוק חומש עם פירוש רש"י אינו מבין כראוי, מה הוא כבר יכול להתגאות?!"

(ספר 'על אבותינו ועל יחסם')

נישא השבוע:

התהלך בתמימות

תמים תהיה עם ה' אלקיך (דברים יח, ג). התהלך עמו בתמימות, ותצפה לו, ולא תחקור אחר השתיות, אלא קל מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו (רש"י).

דברי רש"י אלו, כגחלי אש בוערים בלבבות, וכאבוקות אורה מאירים בנשמות, לחיות חיי אמונה תמימה ופשוטה, אמונה שכל כולה ציפייה אל בורא עולם והתמסרות מוחלטת רק בידיו.

אשתקד הבאנו במדור זה לקט נבחר מגדולי הדורות אשר עודדו את תלמידיהם לשנן תמיד את דברי רש"י אלו, וגם הפעם נביא עוד עובדות מהיכלם של גדולי הדורות, אשר מהם ניקח לעצמנו דרך חיים.

גורל של תמימות

בפרוץ מלחמת העולם השנייה, שהה בעיר ווילנא מרן הרב מברסק, הגאון רבי יצחק זאב סלוביין ז"ע, ולעיתים מזומנות הוא נדרש להחליט בנושאים כבדי משקל אודות דרכי מילוט להצלה מפני הסכנה. היו אלו שאלות של חיים ומוות, האם ומתי ולהיכן להימלט, וההכרעה היתה לא פשוטה.

פעם אחת הציעו לו לעשות את 'גורל הגר"א', הנעשה כידוע באמצעות פתיחת דפי התנ"ך לפי סדר מסוים. אמנם היו מגדולי הדורות במקרים בודדים מסוימים שהשתמשו בגורל זה, אך בדרך כלל מייאנו להשתמש בגורל זה, ואף הרב מברסק סירב להשתמש בגורל זה מפני צו התורה 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'.

משגדלה המצוקה ורבתה המבוכה, חזרו מקורביו ודחקו בו לעשות את גורל הגר"א, בטענה שאין כל ברירה אחרת אלא לנקוט בצעד הכרחי זה. לאחר הפצרות רבות הוא נאות להסכים שאחד מבני הבית יטיל את הגורל. אך מה מאד נדהמו הנוכחים שעה שגילו שהפסוק שעלה בגורל היה - 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'... כאשר לכל היה מובן התשובה משמים בפסוק זה כדברי רש"י: 'התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות'...

זיווג בתמימות

באחת משיחותיו פתח ואמר כ"ק מרן האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב ז"ע לפני שומעי לקחו: דעו לכם, שאם אני רוצה לידע אם זיווג פלוני יעלה יפה, או באיזה יום לקבוע זמן החתונה וכדו', יודע אני לעשות חשבון מסוים עם השמות, ואם יעלה כך וכך בגימטריא, יודע אני שהזיווג יעלה יפה, או שזמן החתונה הוא זמן טוב. גם אבי, הרה"ק בעל

קדושת ציון מבאבוב ז"ע, וזקני רבי שלמה מבאבוב ז"ע, ולמעלה בקודש, כולם ידעו מהחשבון הזה.

אולם - סיים הרבי ואמר להפתעת השומעים - מעולם לא עלה בדעתי להשתמש בשיטה זו, אפילו כשזה נוגע אלי בזיווגים של צאצאי, כי אחרי שהתורה ציונה 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', ורש"י כתב 'התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות', אין עולה בדעתי להשתמש בכך ולחקור אחר העתידות!

לשרוד בתמימות

בהקדמת המוציא לאור של 'שו"ת מהרש"ג' להגה"ק רבי שמואל גרינפלד ז"ע, רבה של סעמיהעלי ומגדולי רבני הונגריה, מובא מה שסיפר תלמידו: שנה אחת, בעת שלמדו בישיבה השיעור בחומש ורש"י בפרשת שופטים, והרב מסעמיהעלי לימד את דברי רש"י על הפסוק תמים תהיה, הניח ידיו על החומש ואמר להם ברגש רב: 'בחורים חביבים! לפי מה שאנו רואים בעולם, יהיו לכם לצערנו עוד זמנים קשים, ולכן כדאי מאוד שתדעו את דברי רש"י אלו בעל פה, ולחרות אותם על לוח לבכם, כי זה יחזק אתכם בכל מצב שהוא!'. וסיפר אותו תלמיד, שעד היום, יותר משמונים שנה הוא זוכר עדיין את לשון קדשו של רש"י, וזה אכן נתן לו עוז ועוצמה בימים הקשים שעברו עליו.

גם כ"ק האדמו"ר רבי שמואל צבי מספינקא ז"ע העיד על עצמו, שבתקופת השואה עבר ימים קשים מאוד, אך הדבר היחיד שהחזיק אותו היו דברי רש"י אלו, כי בזמנו היו המלמדים בתלמוד תורה מקפידים שהילדים ישנו וידעו בעל פה את דברי רש"י אלו, ומכך שאב חיזוק בכל תקופת השואה, והיתה לו ההגשה כאילו השי"ת עומד עליו ושמו!

חכמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

בדיבורו ושנון במאמרו, ואף היה רגיל לשבח מאד את מידת החכמה. פעם אחת שאל אותו רבו, הרה"ק רבי יעקב יצחק 'החווה' מלובלין ז"ע: נפתלי, מדוע אתה דוגל כל כך בחכמה, הרי כתוב בתורה תמים תהיה עם ה' אלקיך, לא כתוב 'חכם' תהיה, אלא 'תמים' תהיה! השיב רבי נפתלי: אמת ונכון, אבל לכמה חכמה ופקחות זקוק יהודי כדי שיוכל להיות באמת תמים!

בת, דיבור, ומזון

ונתן לפניהן חזק והלחיים והקבה (דברים יח, ג) במעמד הכתרתו של הגאון ה'מלבי"ם' [רבי מאיר לייבוש בן רבי יחיאל מיכל] ז"ע כרב העיר בוקרשט ברומניה, הוא הזכיר בדרשתו את הפסוק הזה שיש לתת לכהן זרוע לחיים והקבה, ודרש בדרך רמז שהכתוב מלמד על שלשה הדברים שיש לתת למנהיג הרוחני ורב העיר: הזרוע - כלומר, כוח וסמכות, למען יכול לפעול להרמת קרן התורה, לגדור גדר ולעמוד בפרץ. לחיים - האפשרות לפתוח את פיו ולהטיף דברי מוסר. והקבה - הציבור צריך גם לדאוג שיהיה לרב מה לאכול...

'פרח' היוצר 'שוטים'...

שפטים ושטרים תתן לך (דברים טז, יח) חידה נפלאה כותב הגה"ק רבי יוסף חיים מבגדאד ז"ע, בעל בן איש חי (קונטרס אמרי בינה, שבספר פרי עץ הגן): 'שלשה אנשים בעלי משרה יושבים ואוכלים, נעקר פרח מגינתם ונהפכו כולם לשוטים'.

והרי פתרון החידה: שלשה האנשים הם שופטים, שוטרים, ושוחטים, שהם בעלי משרה, כל אחד והמשרה שלו. אם תוריד מהמילה 'שופטים' את האות פ' - יישאר 'שוטים'. אם תוריד מהמילה 'שוטים' את האות ר' - גם יישאר 'שוטים'. וכן אם תוריד מהמילה 'שוחטים' את האות ח' - יישאר 'שוטים'. כך שבהסרת האותיות 'פרח' נשארו כולם שוטים...

חכמה להיות תמים

תמים תהיה עם ה' אלקיך (דברים יח, ג) בנוסף על קדושתו וגאונותו, ידוע היה הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, גם כפיקח וממולח, חריף

הכרת והבנת מושג בתורה

לב לדעת

חבר חבר

בפרשתנו מפרטת התורה רשימה של תועבות שאסור שאחת מהן תימצא בקרב ישראל. האחת היא (יח, יא): חבר חבר. הכוונה לדעת רש"י, הכוונה לאדם המחבר ומאסף למקום אחד נחשים או שאר חיות, על ידי שלוחש לחשים או מקטיר קטורת (ספר הזכרון על רש"י). באבן עזרא פירש, שהכוונה לאדם הלוחש כדי לקבץ שדים למקום אחד. ואילו הרמב"ם כותב (הל' ע"ז יא, י) שהכוונה לאדם המדבר דיבורים שונים ומשונים, שאין להם כל משמעות בשום שפה ולשון, ובסכלותו הוא סבור שדיבורים אלו מועילים שהנשח או העקרב לא יזיקו.

הבנת מילה אחת בתורה

ועינינו לראות

נכון

"האם זה נכון שקבעת ללמוד בחברותא עם שמריהו? / "ממש לא נכון, אני נשאר ללמוד רק עמך". כך רגילים אנו מאז שהמילה 'נכון' משמשת במשמעות של צודק / אמת / מדויק / אמין וכדו'.

אולם הפירוש המדויק של המילה 'נכון' בלשון התורה הק', כותב רש"י בפרשתנו על הפסוק (ז, ד) וְשִׁמְעַת וְדִרְשַׁת הַיֵּטֵב וְהֵנָּה אִמָּת 'נכון' הַדָּבָר, וז"ל: 'נכון' - מכוון העדות', כלומר כאשר דברי העד האחד מכוונים ודומים לדברי העד השני.

משמעות אחרת למילה זו מוצאים בפרשת וארא כשמושה רבינו אומר (שמות ח, כב) לא 'נכון' לעשות פן, ומפרש התרגום 'לא תקן למעבר'. כלומר, שאין זה דבר ראוי ומתוקן. ועוד משמעות שלישית אנו מוצאים בפרשת מקץ כשיסוף פותר את חלום פרעה (בראשית מא, לב) פי 'נכון' הַדָּבָר מֵעַם הָאֱלֹקִים, ורש"י מפרש: 'נכון' - מזומן'.

ואנחנו לשימוע

כללי רש"י הק' בדקדוק הלשוני

רדומה או רדתה?

בשיעור היומי בחומש-ורש"י, מקפיד מגיד השיעור הרב שלמה שליט"א, להתמקד בכל דיבור של רש"י, ולחקור: מה היה קשה כאן לרש"י? או: איזה שיטה אחרת במפרשים מתכוון רש"י לשלול כאן? והתגליות מפתיעות כל פעם מחדש...

כשהגיע לפסוק בפרשת שופטים (כ, כ) וּבְנִית מִצּוֹר עַל הָעִיר אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ, הקריא את דברי רש"י: 'עד רדתה - לשון רדוי, שתהא כפופה לך'.

והוא הסביר בטוב טעם: יש מהמפרשים (רשב"ם, ועוד) המפרשים את הפסוק 'עד רדתה', מלשון ירידה. רש"י בא לשלול פירוש זה ומפרש את המילה 'רדתה' מלשון ירידי וכיבוש.

אלא, שלכאורה יש לשאול: אמנם במילה ירידה, שהיא מושורש י.ר.ד. שייך לומר רדתה [כמו שאומרים שבתה שהוא מושורש י.ש.ב.] אבל אם הפירוש כאן הוא מלשון ירידי, שהשורש הוא: י.ר.ד.ה. לכאורה היה צריך לכתוב עד 'רדותה' [כמו המילה ראותה שהיא מהשורש של ר.א.ה.]. ולמה נאמר רדתה?

מסבירים המפרשים: רש"י לשיטתו בכמה מקומות, שכל אות שהיא נשמטת לפעמים מהשורש [כגון מהשורש י.ר.ד.ה. האות ה' נשמטת בהטייה של 'רדיתי', 'רדית' וכו'], אינה נחשבת כחלק מהשורש, ולכן אותיות השורש הן רק: י.ר.ד. כן גם בלשון ירידה שהשורש הוא י.ר.ד. אבל היות והאות י' נשמטת בהטיות מסוימות [כגון ארד, תרד וכדו'] הרי האות י' אינה חלק מהשורש, אלא אותיות השורש הן רק: י.ר.ד. ונמצא שגם לירידה וגם לירידי יש אותו שורש, ושוב אפשר להשתמש בשניהם במילה 'רדתה'.

מותר לנטוע עצים בחצר בית הכנסת?

על הכתוב בפרשתנו (טז, כא) לא תטע לך אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצִל מִזֶּבֶחַ ה', מִפֶּרֶשׁ רִשׁוֹ: 'אזהרה לנטוע אילן ולבונה בית ברה הבית'. בטעם האיסור כותב הרמב"ם (הל' ע"ז ו, ט): 'שהיה זה דרך עובדי כוכבים נטעין אילנות בצד מזבח שלה כדי שיתקבצו שם העם'.

שאין כל איסור לנטוע אילנות סמוך לבית הכנסת.

רק בחצר

בשול"ת הרי צבי (סי' עד) כתב עוד, שדברי האוסרים נאמרו רק בחצר בית הכנסת, אבל ברחוב הסמוך לבית הכנסת אין איסור, כי ניכר שניטע לרחוב ולא לצורך בית הכנסת.

גדר חי

עוד כתבו אחרוני זמנינו (שול"ת קנין תורה ח"ד סי' י"ד, שול"ת שרגא המאיר ח"ד סי' ק"ו), שכל האוסרים דיברו רק באילנות גבוהים העשויים לצל או לנוי, אבל אילנות נמוכים הנגזזים תדיר (גדר חי), המשמשים רק כגדר ומחיצה, אין בהם איסור.

לעקור האילנות

בהגהות רבי עקיבא איגר על השלחן ערוך (או"ח סי' קנ) מביא חידוש בשם רבי דוד ערמאז, שגם אצל בית הכנסת יש איסור מדרבנן לנטוע כל אילן, בין אילן סרק ובין אילן מאכל.

כך פסק גם בשול"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' עח-עט) שאין לנטוע אילנות בחצר בית הכנסת, וגם בדיעבד אם נטעו יש לעקור אותם. וכן היתה דעת החזון-איש לאסור נטיעת אילנות סמוך לבית הכנסת בבני ברק (ארחות רבינו ח"ג עמוד ריח).

דעת המתירים

לעומת זאת, דעת כמה פוסקים (שול"ת בנין ציון סי' ט; שול"ת משיב דבר ח"ב סי' יד; שול"ת מהרש"ם ח"ו סי' ה, ועוד)

יש האוסרים לנטוע אילנות בחצר בית הכנסת, וכמה אחרונים מתירים. וגם לדעת האוסרים, האיסור הוא רק בחצר ביהכנ"ס, ולא ברחוב, ורק באילנות גבוהים ולא בעשויים לצורך מחיצה.

הלכה למעשה

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

הנחמה הרביעית: 'אנכי אני הוא מנחמכם'

השבת אנו עומדים בהפטרה הרביעית מסדרת הפרשיות של 'שבעה נחמאות', ואנו מפטירים את הפטרת 'אנכי אני הוא מנחמכם' מדברי ישעיהו הנביא (פרק נ"א מפסוק י"ב עד סוף הפרק פסוק כ"ג, ופרק נ"ב מפסוק א' עד אחרי פסוק י"ב). בהפטרה זו משמיע הנביא לישראל דברי נחומים בשם ה', שהוא בכבודו ובעצמו

עומקה של תורה עומק ועיון בדברי רש"י בפרשת השבוע

למעט כתיבה באגרת - גם בפסוק הראשון?

ומה שנאמר 'על פי שנים' משום שבדרך כלל העדים מעידים בפיהם.

אבל כאן, בדיני ממונות, הרי יש כאן שפת יתר, כי אם גבי חיוב מיתה די בשני עדים בלבד לחייב מיתה, כל שכן בממון די בשני עדים, וממילא לא היה צריך לכתוב כאן אלא 'לא יקום עד אחד באיש', ולמה הוסיף הכתוב 'על פי שנים עדים', ובהכרח שייתור הפסוק בא למעט שלא לכתוב באגרת.

פעמיים 'על פי'

יישוב אחר כותב בעל 'נחלת יעקב': נדקדק ונשים לב שכאן בפסוק כתוב שני פעמים 'על פי' - על פי שני עדים או על פי שלשה עדים, ומייתור לשון זה דקדק רש"י למעט כתיבה באגרת, מה שאין כן בפסוק הראשון כתוב רק פעם אחת 'על פי'.

רש"י מפרש על הכתוב (יט, טו) על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר: 'על פי שני עדים' - ולא שיתכנו עדותם באגרת וישלחו לבית דין.

פסוק דומה

ה'לבוש', בפירושו על רש"י מסב את תשומת לבנו לעובדה שגם לעיל בפרשה יש פסוק דומה (יז, ו) על פי שנים עדים או שלשה עדים יימית המת, והוא תמה: מדוע לא פירש רש"י שם 'על פי שנים עדים' - ולא שיתכנו עדותם באגרת, והמתין רש"י בפירושו זה עד כאן?

ממון ונפשות

מתוך הלבוש: בפסוק לעיל, המדבר בעדות על המחויב מיתה, אין ייתור לשון, כך שאין הכרח לדרוש 'על פי שנים' למעט כתיבה באגרת, ויתכן שבאמת כשרה העדות באגרת,

ספר התורה של המלך:

מה היה גדלו, תוכנו, והיכן היה נשאו?

ספר התורה בזרועו, והרי הלכה היא (ברכות כד, א) שאסור לתלות ספר תורה.

לכן מציע הרש"י חידוש גדול, שספר התורה שהיה המלך נכנס ויוצא עמו, לא היה ספר תורה שלם, אלא היה זה ספר שעליו נרשם קיצור של ספר המצוות!

רק חומש דברים

שיטה נוספת, מביא בספר 'אמרי שמאי' (בפרשתנו), ולפיה המלך היה כותב בספרו שהיה נושא עמו, רק את חומש דברים הנקראת בשם 'משנה תורה'.

הוא מציין שם לדברי ה'ספרי' בפרשתנו (פיסקא ק"מ) שם נאמר: 'וכתב לו את משנה התורה הזאת, אין לי אלא משנה תורה, שאר דברי תורה מניין? תלמוד לומר, לשמור את כל דברי התורה הזאת, אם כן למה נאמר משנה תורה, שעתידיה להשתנות. אחרים אומרים, אין קורין ביום הקהל אלא משנה תורה בלבד, עכ"ל. מבאר שם באמרי-שמאי, שבכך נחלקו תנא-קמא עם אחרים, שלשית תנא קמא, המלך היה כותב את כל התורה, ולשית אחרים, היה המלך כותב רק את חומש דברים בלבד, וביום הקהל היה קורא חומש דברים מתוך ספר זה.

יהושע היה מלך

אסמכתא לחידוש זה, מביא שם ב'אמרי שמאי', כי הנה יהושע בן נון היה מלך (יומא עג, ב ברש"י ד"ה הוא זה מלך), ובספר יהושע (א, ח) כתוב: 'לא ימוש ספר התורה הזה מפך והגית בו יומם ולילה', ומפרש רש"י שם: 'ספר התורה הזה - ספר משנה תורה היה לפניו, הרי רש"י מפרש שלפני יהושע היה רק ספר דברים בלבד. וכך כבר מובא במדרש (ב"ר ו, יד): 'אמר רשב"י, ספר משנה תורה היה סיגנון ליהושע (-עוסק בו תמיד), בשעה שנגלה הקב"ה עליו מצאו יושב וספר משנה תורה בידו, אמר לו, חזק יהושע, אמץ יהושע, לא ימוש ספר התורה הזה וכו', עכ"ל, ומבואר שהיה לו ליהושע ספר שכתוב עליו חומש דברים בלבד, וזאת כי בהיותו מלך נשא עמו לכל מקום את חומש דברים.

מקור בגר"א

גם הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א, ראש ישיבת כף החיים, בספרו 'תורת יעקב' מביא שדברים אלו מפורשים גם בדברי הגר"א בספר 'אדרת אליהו' וז"ל: 'וכתב לו את משנה התורה - זו משנה תורה מאלה הדברים, עכ"ל, וכן מפורש בפסיקתא זוטרות: 'וכתב לו את משנה התורה הזאת, אחרים אומרים, משנה התורה היה כותב, שכן אין קורין ביום הקהל אלא משנה תורה, עכ"ל.

מצוות שונות נאמרו בפרשת השבוע הנוגעות למלך ישראל, והאחת מהן היא (דברים יז, יח) וְהָיָה כְשֶׁכָּתְבוּ עַל פֶּסַח מִמְּלִכְתּוֹ וְכָתְבוּ לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר מַלְפָּנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם.

כמין קמיע

רש"י מפרש את מצות וְכָתְבוּ לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה: 'שתי ספרי תורה, אחת שהיא מונחת בבית גזיו ואחת שנכנסת ויוצאת עמו'.

מקור הדברים הוא בגמרא מסכת סנהדרין (כא, ב) ושם יש תוספת דברים: 'אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע, ותולה בזרועו, שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'.

כתיבה דקה

למדנו, אם כן, דבר פלא וחידוש, שאותו ספר תורה שהיה המלך נושא עמו בכל מקום, היה ספר תורה קטן וזעיר, כמין קמיע, והיה המלך קושר ספר תורה זה בזרוע ידו. המהרש"ל שם כותב, שספר תורה זה היה כתוב בכתיבה דקה ואותיות קטנות עד שהיה אפשר לעשות אותו בגודל זעיר כמין קמיע.

אולם להלן נראה שאין זה דבר מוסכם על כל הדעות שאכן המלך היה צריך לשאת עמו בכל מקום את כל התורה כולו.

רק עשרת הדברות

בדעת זקנים מבדלי התוספות כאן כותבים שיטה מחודשת, שהמלך כלל לא היה נושא את כל ספר התורה, אלא עשרת הדברות, וז"ל: 'שמעתי כי אותו ספר תורה התלוי בזרועו, לא היה כתוב בו כי אם עשרת הדברים, ולפי שיש מן אנכי עד לרעך תרי"ג אותיות, נגד תרי"ג מצות קרוי ספר תורה'. [א.ה. הכוונה שיש תר"כ אותיות, המרמזים על תרי"ג מצוות וז' מצוות דרבנן].

רק פרשת המלך

ואילו בתרגום יונתן כאן כתוב: וַיִּכְתְּבוּן לִיהוֹשָׁפָא יְת פִּרְשָׁא אוֹרִייתָא הָדָא עַל סִפְרָא. ובספר ברכת אהרן עמ"ס ברכות (מאמר קמח) ביאר, שהכוונה שהמלך היה כותב רק את 'פרשת המלך' הכתוב כאן בפרשת שופטים, ולא את כל התורה כולה.

קיצור המצוות

לעומת זאת, הרש"ש (סנהדרין שם) גם הוא כותב שקשה הדבר לשמוע שהמלך נשא תמיד על זרועו ספר תורה שלם שבדרך כלל שיערו ארכו ששה טפחים, ומה שכתב המהרש"ל שהיו כותבים בכתיבה דקה, כבר כתב עליו המהרש"א שאינן אלא דברי נביאות. ועוד שואל הרש"ש, כיצד מותר למלך לתלות את

הידורי תורה

א. דמות וצורה:

שאלות: היכן אנו מוצאים בחומש במדבר, בחומש ו/או ברש"י:
א. מתכת עשויה בדמות בעל חיים. | ב. אש בדמות בעל חיים.
ג. מאכל הדומה ליהלום. | ד. ענן בדמות סוכה.

תשובות:

א. במדבר כא, ט: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נֶחֱשׁ נְחֹשֶׁת. | ב. רש"י במדבר ד, יג: ואש שירדה מן השמים רבוצה תחת הבגד כארי בשעת המסעות. | ג. במדבר יא, ז: וַיַּעַשׂוּ כָעֵץ הַבְּדֹלָה, וברש"י: אבן טובה. | ד. רש"י במדבר ט, יח: עֲמוּד הָעֵנָן מִתְמַר עוֹלָה וְנִמְשָׁךְ עַל גְּבִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּמְנֵן סוּכָה.

ב. גימטריא:

שאלה: ציין לכל הפחות שלש פעמים
בחומש במדבר שרש"י מזכיר 'גימטריא'.

תשובה:

א. רש"י במדבר ז, יח: 'קערת כסף - מנין אותיותיו בגימטריה תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון'. | ב. רש"י במדבר ז, יח: מוזיק אחד כסף - בגימטריה תק"כ, על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה. | ג. רש"י במדבר ז, כ: מלאה קטרת - גימטריה של קטרת תרי"ג מצות. | ד. רש"י במדבר טו, לט: שמנין גימטריא של ציצית שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג. | ה. רש"י במדבר יב, א 'כושית - בגימטריא יפת מראה'.

ג. יתרו:

שאלות: היכן במרחבי חומש במדבר, בחומש ו/או ברש"י מזכירים

א. יתרו. | ב. אביו של יתרו. | ג. בת יתרו. | ד. צדיק שהוא נכד של יתרו. | ה. צאצאי יתרו שקיבלו נחלה בארץ. | ו. צאצאי יתרו שעלו לגדולה. | ז. צאצאי יתרו שיצאו לגלות.

תשובות:

א. רש"י במדבר י, כט: חובב - הוא יתרו. | ב. שם 'זמה' תלמוד לומר (שמות ב, יח) ותבאנה אל רעואל אביון, מלמד שהתינוקות קורין לאבי אביון אבא'. | ג. רש"י במדבר כה, ו: בת יתרו מי התיירה לך. | ד. רש"י במדבר י, לב: בין כך ובין כך נתנוהו בצד צפורה'. | ה. רש"י במדבר כד, כא: נסתכל לבני יתרו לינונב בן רכב. | ו. שם כב: עד מה אשור תשבך - עד גדולתו של בני יתרו. | ז. שם כב: עד מה אשור תשבך - עד היכן הוא מגלה אותך.

ד. חזרה:

שאלות: היכן אנו מוצאים בחומש במדבר, בחומש ו/או ברש"י

א. מצוה שאמר משה לבני ישראל פעם אחת, וכעבור כמה חודשים חזר שוב לצוות על מצוה זו. | ב. מלחמה המוזכרת באחת הפרשיות, וכעבור ארבע פרשיות מוזכרת שוב מלחמה זו. | ג. מתי תקעו בחצוצרות, וכעבור חודש תקעו שוב בחצוצרות.

תשובות:

א. רש"י במדבר ט, ד: כששמע פרשת מועדים מסיני, אמרה להם, וחזר והזהירם בשעת מעשה. | ב. בפרשת חוקת, במדבר כא, א: וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֵדֶד. ושוב בפרשת מסעי: במדבר לג, מ (עיי"ש ברש"י): וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֵדֶד. | ג. במדבר ט, כב: 'או חֲדָשׁ' אִימָם וגו' וּבִהְעֵלְתוֹ יִסְעוּ. במדבר י, ה: וַתִּקְרָעְתֶּם תְּרוּעָה וְנִסְעוּ הַמַּחֲנֹת.

כמונת בקופסא

שאלה א:

בחומש במדבר, בפרשת בלק נאמר על בלעם (במדבר כד, ד) נִפְלַ וְגִלְיָ עֵינָיִם. היכן עוד במרחבי חומש תורה, מזכיר רש"י פעמיים פסוק זה, ורש"י מסביר שם שבלעם לא זכה להשראת שכינה ככל הנביאים, אלא בדרך נפילה. בנוסף, היכן בחמשה חומשי תורה מזכיר רש"י שהקב"ה נגלה אל בלעם רק בדרך עראי וטומאה.

תשובות:

א. בפרשת לך לך, רש"י בראשית יז, ג: 'שעד שלא מל לא היה בו כח לעמוד ורוח הקודש נצבת עליו, והוא שנאמר בבלעם (במדבר כד ד) נופל וגלוי עינים'. | ב. בפרשת כי תשא, רש"י

שמות לג, יז: 'זאין דבריו של בלעם על ידי שריית שכינה, אלא נופל וגלוי עינים, כגון (איוב ד יב) ואלו דבר יגונב, שומעין על ידי שליח'. | ג. רש"י ויקרא א, א: לנביאי אומות העולם נגלה עליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר (במדבר כג ד) ויקר אלקים אל בלעם.

שאלה ב:

בחומש במדבר, בפרשת בהעלותך, נאמר (במדבר יא, כה) וַיִּתְּנָבֵאוּ יְלָא יִסְפוּ, ורש"י מביא שני פירושים, האחד שלא הוסיפו עוד להתנבא, והשני להיפך, שלא פסקה נבואה מהם. ציין עוד שני מקומות במרחבי חומש תורה שמוזכר שם 'זלא יסף', ורש"י מביא שם שני פירושים אם הכוונה שלא הוסיף או שלא פסק.

תשובות:

א. בפרשת וישב: רש"י בראשית לח, כו: 'זלא יסף עוד - יש אומרים לא הוסיף. ויש אומרים לא פסק'. | ב. בפרשת ואתחנן, רש"י דברים ה, יט: 'זלא יסף - מתרגמין ולא פסק כי קולו חזק וקיים לעולם. דבר אחר ולא יסף לא הוסיף להראות באותו פומב'.

יוסיף דעת

שאלה א:

להטעות או להיכנס בדברים?

בחומש במדבר, בפרשת בלק נאמר (במדבר כב, ט) וַיִּבְא אֱלֹקִים אֶל בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ, ורש"י מפרש: 'להטעות בא. אמר פעמים שאין הכל גלוי לפני'. והשאלה הנשאלת: הרי בפרשת בראשית (ג, ט) כותב רש"י הסבר אחר מדוע שאל הקב"ה 'מי האנשים האלה', וז"ל: 'איכה - יודע היה היכן הוא, אלא ליכנס עמו בדברים, שלא יהא נבהל להשיב אם יענישוהו פתאום וכו' וכן בבלעם מי האנשים האלה עמך', עכ"ל, הרי שהטעם הוא להיכנס עמו בדברים, ולמה כתב כאן שהטעם הוא להטעות. וצ"ע.

להלן תקציר חלק מהתשובות שהתקבלו מאת אלפי לומדי תורה שבכתב בכל אתר ואתר:

א. אין זו סתירה, אלא יש צורך בשני הטעמים, כי יש כאן שני ענינים, האחד - מדוע בכלל היה צריך לפתוח בשאלה, וזהו כדי שלא יהיה נבהל, והשני - תוכן השאלה מי האנשים וגו', שיש בו כדי להטעותו. ולמה לא פתח בשאלה אחרת, לכן כתב רש"י להטעותו. | ב. בנור אריה כתב תלרץ, שהבא לטמא פותחין לו (שבת קד), אבל אין מסייעין לו ליטמא. ולכן אי אפשר לומר שהטעם שנכנס עמו בדברים היה רק להטעותו, כי אין הקב"ה מסייע ליטמא, לכאן בהכרח שהיה עוד טעם כדי שלא יהיה נבהל, כך שהיתה בבלעם בחירה להבין את סיבת שאלת הקב"ה, והוא בחר לטעות. | ג. מה שכתב שם רש"י 'זכן בבלעם' אין הכוונה שגם בבלעם היה טעם שלא יהיה נבהל, אלא הכוונה שגם בבלעם מצוין ענין כזה שהקב"ה שאל אותו מי האנשים אף שידע מי האנשים, ובאמת בבלעם יש טעם אחר. | ד. שני הטעמים אמת, וכידוע היסוד של 'משפטי ה' אמת דקון יחדיו' שלפעמים אין הקב"ה עושה איה מעשה רק עם נשלמים כל הטעמים וכל הסיבות יחדיו. | ה. לאורך כל פרשת בלק רואים ברש"י הקדוש שכל דבר של בלעם מסביר רק לגנאי, וגם דברים שאלמלא ברש"י היינו מבינים אותם שאינם לגנאי, כי מכיון שהיה רשע כזה מצוה לדונו לכך חובה, ולכן פירש שהכוונה להטעותו, ולא רצה לדרוש לשבח שהקב"ה חס עליו שלא יבהל. | ו. ידועה דרכו של רש"י בפירושו להביא מדרשים חלוקים בשני מקומות, בכל מקום מדרש אחר (צידה לדרך). | ז. בבלעם היה בחלום, ואולי לא שייך כל כך הטעם שלא יבהל, או רק קצת בזה, ולכן צריך עוד טעם להטעותו.

שאלה ב:

חומה - גבורה או חולשה?

בחומש במדבר, בפרשת שלה, על הכתוב (במדבר יג, יח) הִחֲזֹק הוּא הִרְפָּה, כותב רש"י: 'סימן מסר להם, אם בפרוים יושבין, חזקים הם שסומכין על גבורתם, ואם בערים בצורות הם יושבין, חלשים הם'. אם כן, עולה התמיהה: מדוע בכו והתיראו העדה כששמעו שהמרגלים אמרו (במדבר יג, כח) אָפֶס כִּי עַז הָעָם הַזֶּה בְּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלַת מָאָד, הרי אדרבה, אם הערים בצורות, הרי זו סימן שהם חלשים ויושיבים בערים בצורות!

להלן תקציר חלק מהתשובות שהתקבלו מאת אלפי לומדי תורה שבכתב בכל אתר ואתר:

א. כיון שמתחילה העידו כי עז העם היושב בארץ אין להביא ראיה שחלשים הם מכך שיושיבים בערים מבוצרות. והסימן מועיל רק

כשלא יודעים אם הם גיבורים או לא, אבל כשהם בוודאי גיבורים אין ראיה מהסימן. | וביתר שאת יש לומר שזה גופא טענו המרגלים שהסימן של משה איננו נכון, כי הגיבורים העצומים יושבים דווקא בחומות כדי להוסיף גבורה על גבורתם. ורצו לדבר בזה נגד משה. | ב. זה כוחו של לשון הרע, שאדם מקבל גם כאשר יש סתירה בדברי המדבר. | ג. אי יש לומר כפי זה, שכאשר אדם שרוי בפחד ובהלה, טבעו לפרש כל דבר כתוספת לפחד שלו, ורואה בכל דבר תוספת פחד. | ד. לכן הוסיפו ואמרו 'גדולות מאד', כי אמנם סתם בצורות הוא סימן חולשה, אבל בצורות וגדולות מאד הוא סימן גבורה. | ה. באור החיים הק' כתב דאמרו שאף שהערים בצורות מ"א א"א ללמוד מזה על חולשתם דכיוון דיש שם בני ענקים שהם וודאי לא מפחדים, ואעפ"כ הערים בצורות הרי ש"א ללמוד מזה כלום. | ו. הסימן נמשך רק למרגלים, ולא לכל העם שלא ידעו מסימן זה, והמרגלים לא רצו לגלות הסימן לעם. | ז. דעת בעלי בתים היפך מדעת תורה, ואמנם בדעת תורה חומה מורה על חולשה, אבל הם הבינו זאת כגבורה. | ח. הגור אריה, תירץ מה שרש"י כותב שאם בפרוים הם חזקים, זה או אם כל הערים פרוים, או חלק, ואם כל הערים בצורות הם חלשים. אבל מה שהמרגלים אמרו שהם יושבים בערים בצורות, אין הכונה ש"כל הערים" בצורות, אלא יש חלק ערים פרויות ויש חלק ערים בצורות, וא"כ הם חזקים כיון שחלק פרויים וחלק מוקפים. | ט. כוונתם, שאף אם הוא חלשים, אבל במציאות קשה לכבוש אותם אחרי שיש להם ערים בצורות.

זכה לז

רבבות אלפי ישראל זכו בקנין נצחי לחיי תורה בלימוד, שינון ויידיעת כל ספר במדברבין המוני הלומדים והנבחנים עלו בגורל

עשרות זוכים על 'תורה כארד' ע"ס 100 ש"ח
ואלו שמות הזוכים בהגרלה:

- הרב אפרים רייכמן - בני ברק
- הרב שלמה בריסק - נתניה
- הרב משה הרשער - מודיעין עילית, בית פנחס
- הרב אברהם יעקב ליינסקי - ירושלים, אש תמיד
- הרב יחיאל קורן - אלעד
- הרב יוסף ויוניצ' - בני ברק
- הבה"ח נתן גלבשטיין - אלעד
- הרב נפתלי זוסייל וואלפין - ירושלים, קרלין
- הרב מרדכי פולק - מודיעין עילית, חסדי אהרן
- הרב יוסף יהושע פרידמן - חיפה, דעת יואל
- הבה"ח נפתלי מאיר רינדר - ביתר עילית
- ניק וחכים מנחם היימן - מודיעין עילית
- הבה"ח דניאל זלמן טויסיג - אשדוד אמרי מנחם, אלכסנדר
- הבה"ח יוסף הילדסהיימר - ירושלים גרונא, באר יעקב
- הרב אהרן פויכטנגר - מודיעין עילית, משנת אברהם
- הרב יחיאל מיכל כהן - ירושלים, שערי שמחה
- הרב יוסף ניויעז - ירושלים, ברכת דוד ומשה
- הבה"ח משה בן שמעון - ירושלים, פורת יוסף
- הבה"ח יצחק מנצור - ירושלים
- הבה"ח דוד חי באהג' ירושלים - יקירי ירושלים
- הרב יקותיאל רום - חיפה
- הרב אהרן סאמט - ירושלים
- הרב משה זלוניק - בית שמש
- הרב מנחם מנדל מוסקוביץ - בית שמש, ישועות משה
- הרב דוד לוי - בית שמש
- הרב ישראל קופרמן - מודיעין עילית
- הבה"ח אהרן דוד שישא - בית שמש, דושינסקי
- הרב ששון חטאב - ביתר עילית
- הרב יהושע הרצל - ביתר עילית, דרכי נועם
- הרב משה צוקרמן - חצור הגלילית
- הבה"ח משה פינחס אהרנפלד - אשדוד, בית אהרן
- הרב חנוך הענין בורנשטיין - בית שמש
- ניק וחכים משה אסולין - בני ברק
- הבה"ח משה יאיר כהן - בני ברק, תורה בתפארתה
- הבה"ח אליהו בר - בני ברק
- הרב ישראל גולדברג - נוף הגליל, תורת משה אהרן
- הרב ציון עובד - בני ברק חומת ציון
- הבה"ח בן ציון בלומינג - מודיעין עילית
- הרב שלמה הורוביץ - מודיעין עילית, אלכסנדר
- הרב דוד רוטנברג - חיפה זכרון יעקב

כל הזוכים קיבלו הדעה לתיבה האישית | הוכיח נשלחת לבתי הזוכים באופן אוטומטי ואין צורך ליצור קשר עם המזכירות

דברים שנתחדשו

תוספת חידושים בחומש דברים על הכתוב בחומשים הקודמים

"כל פרשה שנאמרה ונשנית, לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה" (סוטה ג, א)

ערי המקלט

הדיוקים והחידושים - פרשת שופטים

ערי המקלט מוזכרים בשלש פרשיות, מסעי, ואתחנן, ושופטים. אם נתבונן ונדייק בלשונית הפסוקים, נשים לב בכל אחת מהפרשיות חידושים בדיני עיר מקלט, המופיעים רק בפרשה זו. דוק ותשכח!

48 ערים

הפעם הראשונה בו מוזכרת מצות ערי מקלט בתורה, היא בסוף חומש במדבר, בפרשת מסעי (לה, י-כט), וישנם כמה פרטים בדיני עיר מקלט המוזכרים רק שם בפרשת מסעי, ולא בפרשיות ואתחנן-שופטים. אם נשווה את הפסוקים אלו מול אלו, נבחין בהם. נציין כאן שנים מהם:

א. וְעִלֵּיהֶם תִּתֶּנּוּ אֲרֻבַּעַם וְשֵׁתִים עִיר - מבואר שם בפרשה שערי המקלט ישמשו ערים ללוויים, ובנוסף לששת הערים יקבלו הלוויים עוד 42 ערים נוספות, כאשר גם ערים אלו ישמשו כערי מקלט. בגמרא (מכות, יא) מבואר החילוק בין ששת הערים ובין 42 הערים האחרות: ששת הערים קולטות אפילו שלא לדעת, והיינו שהרוצח נכנס לשם בטעות.

מות הכהן

ב. שם בפרשת מסעי נאמר: וַיִּשֶׁבַח בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ. פרט זה, שהרוצח יוצא מעיר מקלט במיתת הכהן, אינו מוזכר בפרשיות ואתחנן ושופטים.

ערים בעבר הירדן

שוב שנית מוזכרים דיני ערי מקלט, בפרשת ואתחנן בפסוקים (ד, מא-מג): אֲזִי יְבַדִּיל מִשָּׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזֶּרְחָה שְׁמֶשׁ, לְנֹס שָׁמָּה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת רֵעֵהוּ בְּכֵלִי דָעַת וְהוּא לֹא שָׂנֵא לוֹ מִתְמַלֵּל שְׁלֹשָׁם וְנֹס אֶל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחִי, אֵת בְּצֹר בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ הַמִּישֹׁר לְרֹאשׁוֹנִי וְאֵת רָאמֹת בְּגִלְעָד לְגֹדִי וְאֵת גּוֹלָן בְּבִשָּׁן לְמִנְשִׁי.

נשים לב לחידושים שלמדנו כאן, שלא הוזכר בפרשת מסעי: א. שלשת הערים שהקים משה בעבר הירדן, היו מפוזרים אצל שלשת השבטים, האחד - בשטח של ראובן, השני - אצל גד, והשלישי - אצל מנשה. ב. שמות הערים: בצר, ראמות, וגולן. ג. מבואר שם ברש"י, שלמרות שהערים האלו לא קלטו רוצחים עד הקמת ערי המקלט בתוך הארץ, ובכל זאת אמר משה 'מצוה הבאה לידי אקיימנה'.

חיים בעיר מקלט

כמה הלכות בדיני עיר מקלט דרשו חז"ל מדיוקי הלשונות המוזכרים רק כאן בחומש דברים, ונוכרי את חלקם:

א. בפרשת ואתחנן, וכן בפרשת שופטים, מוזכר הלשון 'וְנֹס אֶל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחִי' ממנו דרשו (מכות י, א) שיש לדאוג שהבורח לעיר מקלט יוכל לחיות שם, ולכן אין למכור שם כלי מלחמה, כדי שלא יבוא גואל הדם לעיר לקנות כלי מלחמה ויהרוג את הרוצח. ב. עוד דרשו מהלשון 'וְחִי', שתלמיד שגלה - מגלין רבו עמו, כדי שיוכל ללמוד שם תורה מפי רבו.

שילוח ופיזור

בפעם השלישית מוזכרים ערי המקלט, בפרשתנו פרשת שופטים (יט, א-ג), וגם כאן מבוארים הרבה חידושים בדיני עיר מקלט, שלא הוזכרו בפרשיות מסעי-ואתחנן, ונוכרי חלק מהם:

א. תָּכִין לָךְ הַדָּרָךְ - על פרשת דרכים, יש להעמיד שילוח עליו רשום 'מקלט', להורות את הדרך לעבר עיר המקלט. ב. וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אֶרְצְךָ - שלש הערים תהינה מרוחקות זו מזו בפיזור ואחיד במרחבי ארץ ישראל, והיינו שמתחילת הארץ עד העיר הראשונה, יהיה אותו מרחק כמו מהעיר הראשונה עד השנייה, וכן מהשנייה לשלישית, ומהשלישית עד הגבול השני.

דברים המסורים ללב

שימו לב: זאת דוגמא אחת, מני רבות, של הוספות וחידושים, ביאורים והסברים, על החומשים הקודמים, אשר יתגלו לעיני כל הלומד חומש דברים בהבנה נכונה! קחו עמכם דברים ושוב!

ההבנה הראויה ביותר לימי הרחמים והסליחות!

לימוד ספר 'משנה תורה' בעיצומו ע"י רבבות אלפי ישראל לקראת ימי הרחמים והסליחות, הצטרפו גם אתם ללימוד ומבחינו כל ספר 'דברים' - משנה תורה' הכולל כל התורה ואשר נודע בסגולות

סגולה לתשובה שלמה

"עצה היעוצה לאדם שנפשו חשקה לשוב בתשובה שלמה לפניו יתברך, שילמד כל השנה ספר משנה תורה, ובוה יתעורר לבי לתשובה, וזה אפשר לרמוז כאן, אלה הדברים, דברי תוכחה אלה שבספר זה, דבר משה אל כל ישראל שבכל דור ודור."

(רה"ק רבי ש"ב מפרישחא זצ"ל)

מסלול 'שינון התורה'

ספר דברים נהרא בפי חז"ל 'משנה תורה', בשל חיותו - בין היתר - אי התורה על רבים מהנעוץ והמאורשת שהיו בשאר חומשי התורה

במטרה לעודד את השינון והחזרה של כל חמשה חומשי תורה עורכים אנו במסגרת המסלול החדש מדי שבוע מבחן מסכם של פרשת השבוע בראי הפרשה המקשרת מרחבי שאר חומשי התורה השונים שימו לב: המבחן הינו מבחן מעמיק (לא תשובות אמריקאיות) ומיועד למשננים ויודעי התורה שבכתב!

השבוע - פרשת שופטים

ייעד המבחן על הטישאים כדלהלן:

עבודה זרה

א. בפרשתנו (יז, ב-ז) אנו מוציאים עונש סקילה לעובד עבודה זרה במזיד, בעדים והתראה.

א. מה דינו של עובד עבודה זרה בשוגג? ובאיזו פרשה הוא מוזכר? | ב. מה העונש לעובד עבודה זרה במזיד בלי התראה? ובאיזו פרשה הוא מוזכר?

מתנות כהונה

ב. בפרשתנו (יח, ג-ד) מוזכרים שלשה סוגי מתנות כהונה, זרוע-לחיים-וקיבה, תרומה-גדולה, וראשית-הגז.

א. היכן בחמשה חומשי תורה כבר הוזכרה רשימת מתנות הכהונה, ואלו מתנות המוזכרות בפרשתנו כבר הוזכרו שם? | ב. אלו מתנות הוזכרו רק כאן לראשונה?

ניחוש

ג. אחד מאיסורי תועבות הגויים הוא "ניחוש" המופיע בפרשתנו (יח, י). ורש"י מביא שלש דוגמאות של ניחוש.

היכן הוזכרו כבר בתורה על ניחוש? ואלו דוגמאות מביא שם רש"י?

מתן שכרה בצידה: משנה תורה בדיעה ברורה וזכים

לרכוש הנין נצחי לחיי תורה ובנוסף, יתמיינו בכך שבער הערלות על פרסי יומרה

בי ארץ ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך

מסופק חלב נעלה ברוב ברכות קדם האי נבאר רבא וקירא. ידידט הארוב ודנכבד, איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה, רחום ומוקיר רבן. המבין דאורייתא. ודף חסד וצדקה. אדבנם וליבם של ישראל. הפעל גדולות ונעוהות למען ארצי ורווחתם בכל מקום ובכל זמן. מקדיש עשותו למען נדבא רוח ולב. מוכתר בנימוסין ורב חקילוסין. טוב העין וחלב. ביתו ועד לחבשים. ליבו וביתו פתוחים לחוהה לכל דל וטקף. אנו קשובה וליבו עד לכל דבר שבקדושה. העומד לימינו בכל עת ונעה בספרות מופלאה. ליבו כל דבר למען החוקת התורה ולמסירה, ידו מושטת תמיד לעזרה לכל קדיש מלכות תורה שבכתב. ה"ה

חנניה דנכבד, חטפסר הדעל. עמוד תנוון למפעלות הצפת התורה וריבוי לומדיה

משה רובין שליט"א

פטרון המפעל העולמי תורה שבכתב ויר"ר קרן תרי"ג

עם עזרתו בקדש אשת החיל עטרת בעלה נט"ב מנב"ת

וקדם ננו חבינו, ברא טקסא דאבות, רב האי נאן ודקי בכל דדרי תורת. ואף בחסידות עושה אדרה. תנו רעון אדבת תורה וראת שבים. דולה ומשקה בעוסקה של חלמה ומורה וראן לבנים. תורה גדולה סאחרים על שולחן, מסור בכל לב ונפש למען הדרכת נבולות התורה שבכתב וריבוי לומדיה לשם ולהצטרף. וסור בכל ניס נפשו לכל קדיש המפעל העולמי. ה"ה

רה"ק רבי חיים רובין שליט"א

דיין ומורה צדק בעיה"ת בארא פארק

והרב הגדולת המפעל העולמי 'תורה שבכתב'

לעת השמחה הרבתית השוריה במעונם

בהולדת הנכד - הבן שיחי'

והכנסתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה

בסיכנא טבא ומלא טבא ובשעת טובה ומזל

הוא רעא מלפני נותן התורה ברוך הוא, כי יזכר לחיות מתוך תעלה ומכל יוצא רוב נותן דקדושה, ונותן התורה הקדושה ורבות אלפי לומדיה. וכותב הקדושה של רש"י וק' ינו בעדם לדווחת בכל מילי דסיטב. ולראת ורעא דאדא וקייא די לא יפסק ולא יכשל מפענמי אורייתא. מתוך בריחת נפא ונדורא מעליא, אישר ועושה. הדרבת הדעת וסייעא דשימא. ודיו בעין שותל על פלגי סים. אישר פרוי יתן בעתו ועלתו לא יבול וכל אישר יעשה יעלה. עדי טובה לעלות לעינין ברינה לשמח בשמחתן של ישראל באצילה השלימה בב"א.

אל אלה תפנים, דאשר וטא לא

התפנה רשע רכמות אלהי' ויחיה ויחיה רחמי רחמי

